

Anketa Gejzy Horvátha:
**Jaký je váš názor na
pandemii Covid-19?**
(reakce Romů z celého světa)
strana 3

Dvojazyčný rozhovor
s novinářkou Veronikou
Hlaváčovou:
**Rodiče nás vždy
podporovali** *strana 4, 5*

Veronika Kačová:
**Lidé po koronaviru/
O manuša pal
o koronavir**
strana 6, 7

ZPRÁVY

Praha – Modelka a diva české R&B scény Monika Bagárová se stala maminkou. Společně s otcem dítěte MMA zápasníkem Machmudem „Machem“ Muradovem, dali holčičce jméno Rumia Muradova, po její babičce ze strany otce. Neméně šťastnou zprávou je i to, že otec Moniky Bagárové, Josef Bagár spolu s manželkou Monikou se stal ve svých 43 letech dědečkem a ráno volal do redakce Romano hangos, že brečí štěstím na cestě z Brna do Prahy.

Praha – Náměstek ministra zdravotnictví Roman Prymula začátkem týdne uvedl, že z hlediska epidemiologické situace považuje za

Pokračování na str. 2

Hrozba i prospěch pandemie

Koronavirus přinesl světu úpadek, chaos, strach a nejistotu. Lidé jsou zmatení, tok různých informací ovlivňuje jejich psychiku, a o to víc, když člověk s oslabenou imunitou podlehně zápalu plic a příčina smrti je Covid-19. Lidé se ptají, proč tomu tak je, proč se uměle zvyšují počty nakažených koronavirem? Proč to má být postrach lidstva a co to má komu přinést? Nemohu si pomoci,

ale mně to připomíná scénu z filmu o holocaustu, kde Židé platí za krajíc chleba zlatem. Myslím si, že zabiják Covid-19 je nachlup stejný obchod, ve kterém se strach stává obchodní prosperitou nejmocnějších. Lidé žijící ve strachu ztrácejí logiku, nepřemýšlí a jsou lehce manipulovatelní. Obzvláště, když je podporují davy stejných lidí. Když v médiích slyší prohlášení světo-

vých osobností i vládních činitelů, kteří hlásí počet nakažených i zemřelých. V tomto případě platí, čím víc nakažených, tím víc kvete obchod se strachem. Ekonomika světa se propadá a planeta se stává obchodním artiklem nejmocnějších.

V době míru se společnost ještě nesetkala s takovou krizí, jakou přinesla pandemie koronaviru. Tento neviditelný zabiják ohrozil svět. Po-

zitivní ale na tom je, že nepřítel Korona sjednotil národy a lidé respektují veškerá nařízení, jsou poslušní a navzájem si pomáhají. Doufám, že tato „lekce“ přinesla lidem nové poznání, poznali, že společnou silou porazí zlo všeobecně. Lidé si vždy našli způsob, jak obejít zákony a nařízení. Tichý zabiják Korona je ale

Pokračování na str. 2

Policejní brutalita má být trestána mnohem přísněji

foto: Sabir Agalarov

Není tajemstvím, že práce v bezpečnostních strukturách, jako je například služba u policie nebo v armádě, je posláním lidí se silným citem pro spravedlnost a pořádek. U různých jedinců pochází tíhnutí k těmto vyšším hodnotám z různých psychologických zdrojů a utváří se na základě odlišných zážitků a představ. Policista by měl být čestný, spravedlivý, připravený postavit se i proti zákonu, když je potřeba zachránit město, lidi, děti, slabší a také neváhat zakročit i proti zkorumpovaným mafiánům v politice a ve vlastních řadách. Tak nás vychovává západní kultura filmů. Realita nás ale přesvědčuje o tom, že mezi policisty a vojáky často bují pocit vlastní nadřazenosti, xenofobie na úrovni běžného uvažování a sdílená shoda o méněcennosti některých etnických skupin, subkultur a národností. Vyšší ostražitost policisty vůči nějaké skupině lidí pak vede ke ztrátě objektivitě a lidskosti, jež práce v bezpečnostních složkách předpokládá. Od pádu totality

nashromáždila centra monitorující policejní násilí vůči Romům v mladých evropských státech jako jsou Slovensko, Rumunsko nebo Bulharsko celou řadu svědectví a důkazů o existujících nepsaných dohodách mezi složkami policie a neonacistickými skupinami v těchto zemích. Často se právě z řad těchto ultrapravicových skupin rekrutují uchazeči do služby v policii a armádních sborech. Jejich osobní nenávisť vůči Romům okleštěná zákony se často dostává na povrch právě tam, kde nejsou svědkové, během zatýkání nebo pobytu ve vazbě.

Romové jako zdroj nákazy

Blahobyt postkomunistických evropských států je velmi křehký a nejednoznačný. Řada lidí na něj vůbec není připravena a neví, co si se svou svobodou počít. Často se stává, že Romové v osadách umí naklá-

Pokračování na str. 7

ZPRÁVY

Dokončení ze str. 1

problém romské osady na Slovensku. „Slovensko je obecně velmi klidné, situace je mnohem příznivější než u nás, s jedinou výjimkou, a to jsou romské osady. Tam příliš mnoho opatření neprobíhá a to pro nás znamená svým způsobem problém, protože právě z těchto osad by mohlo dojít k migraci na naše území,“ řekl podle ČTK Prymula. Některá prohlášení Romana Prymulu vzbudila pozornost už dříve. V neděli 22. března v České televizi uvedl, že omezení na hranicích mohou trvat i dva roky – v závislosti na zvládnutí epidemie v ostatních zemích. Téměř v půlce května pak také v souvislosti s uvolňováním opatření uvedl, že by se lidé měli vzdát větších sociálních interakcí a měli by žít v malých komunitách o velikosti několika rodin.

Brusel – Organizace Amnesty International adresovala Radě Evropy otevřený dopis, v němž vyjádřila obavy nad zacházením s lidmi žijícími v romských komunitách na Slovensku a v Bulharsku během pandemie. „Bulharské a slovenské úřady Romům a Romkám v karanténě nezabezpečily přístup k jasným, srozumitelným a smysluplným informacím o trvání a podmínkách povinné karantény. Romské rodiny žijící v zasažených osadách zároveň nemají přístup k tekoucí vodě, hygienickým zařízením či k potravinám. Pokud úřady nezohledňují speciální potřeby a životní podmínky romských komunit, může to vést až k jejich diskriminaci,“ píše AI v dopise.

Dokončení ze str. 1

vystrašil natolik, že disciplinované dodržují bezpečnostní opatření, protože se obávají o svůj život.

Xenofobové a rasisté najednou ztichli, jako by se po nich zem slehla. Neaktivizují se proti Romům, proti přistěhovalcům ani proti migrantům. Na druhou stranu, migranti už v Evropě nehledají domov a zůstávají doma. Že by to měla na svědomí klesající životní úroveň a upadající ekonomika? Budou ještě migrovat muslimové a jiné národy? Ovlivní ekonomická krize nezaměstnanost a sociální systém? Předpokládám, že ekonomický úpadek velkých i malých firem zvýší nezaměstnanost, nejvíce to pocítí sféra sociálně slabých a velká část Romů těžko uplatnitelných na trhu práce. Dá se očekávat, že u této společenské vrstvy ještě víc klesne její životní úroveň.

Médii se ale šíří i různé konspirační teorie a hoaxy. To vše vytváří mezi lidmi nejen paniku a strach, ale i nedůvěru v Covid-19. Někteří lidé podceňují vážnost situace a chovají se lhostejně k vládním nařízením i omezením. Tímto svým přístupem mohou být nebezpeční nejen sami

sobě a svým blízkým, ale i celému okolí. Někteří lidé nadřazeně a sebevědomě tvrdí, že je to jen marketingový tah a Covid-19 je lež. Jiní zase, že nejbohatší magnáti světa chtějí zredukovat počet obyvatelstva na planetě. Říkám si, pokud koronavirus má zredukovat počet obyvatelstva na planetě, tak ten přírodu neovlivní. Lidé se budou dál množit, a pokud budou o přírodu pečovat, tak příroda jim poskytne i místo pro život. Lež a pravda byly vždycky předmětem rozbrojů a válek nejen mezi lidmi, ale i mezi národy. Je tomu tak i v případě Covid-19. Lidé se hádají, navzájem se uráží, vyhrožují si a pěstují mezi sebou nenávist. I když vidí, že celý svět je v karanténě a dříve stabilní ekonomika kolabuje, přesto mnozí nevěří, že koronavirus existuje. Národ ztrácí své zájmy a v tomto případě je přístup lidí k sobě navzájem důležitý. Je to síla, která v tomto chaosu má svůj význam a pokud si uvědomíme koloběh života na planetě, tak najdeme v tom i stvořitele. Tato síla a její zákony ovlivňují jak chudé tak bohaté. Pokud pochopíme význam svého života a života vůbec, tak pochopíme, že kultura a inteligence víry může nadále udržet lidské společenství.

Když ale povolím uzdu své fantazii, tak neviditelný zabiják Covid-19 může stvořit zabijáky i ze samotných lidí. Je možno předpokládat, že propad ekonomiky, ztráta příjmu, zdražování potravin a energií donutí lidi rabovat. Stoupne kriminalita a nastane nová krize. Boj o přežití, to bude další epizoda, lidé se budou sami zabíjet a smrt bude sloužit k životu jiným. Odvážná teze, ale je jisté, že pandemie zahнала lidi do úzkých a oni změnili svůj životní standard. Svoji existenci zabezpečují prošlými potravinami a k tomu dokupují nejlevnější a cenově stabilní produkty. Je také možné, že propadlý sociální systém ubere potřebným sociální dávky. Ti nejslabší tento chaos už neunesou a určitě stoupne i jejich kriminalita. Hodně lidí bude ve výkonu trestu, rozpadnou se funkční rodiny a stát umístí jejich děti do dětských domovů. Dopad koronaviru může vyvolat další řetězové reakce ve všech průmyslových, podnikatelských i státních sférách. Ano, vím, přehnal jsem to, ale to vše je reálné. Záleží samozřejmě na tom, co přinese světu další vývoj Covidu-19.

Gejza Horváth
foto: Reuters

Dar he chasna la pandemijatar

O koronavirus andas la lumake chaosis, dar, he o džene našade savoro, so lenge sogalinlas. Všeľijaka informacii diľinaren avri le manušen, mosaren lenge e psychika, a mek sa goreder hin, sar džanen, hoj manuš muľas pro buke, he andro ľila has les irimen, hoj muľas pro covid-19. O džene phučen, soske oda avka hin, soske pes paš dojekh meriben činel, hoj o dženo muľas pro koronavirus? Soske oda majinel te el bari dar perdal o manuša, he so pes olestar užarel? Našti mange šigitinav, ale mange oda leperel jekh moza pal o holokaust, kaj o Čininde denas somnakaj vaš jekh krajka maro. Gondolinav mange, kaj o covid-19 hin oda isto kšeftos, kaj o nekbarvaleder manuša pre luma zaroden pre dar moneki bare love. O džene, so dživen daraha, našaven e godi, he moneki lokes pes lenca palis manipulinel. He meksa buter akor, sar pašal peste dikhen ola iste manušen, sar hine jon. He nekbuter akor, sar andre televizija šunen te vakerel lumakere bare dženen he le politiken, so furt phenen, keci džene hine infikimen, he keci džene imar mule. Paš oda placinel, so buter infikimen džene, ta buter barol o kšeftos la daraha. Aleha perel tele la lumakeri ekonomika, he la planetaha kšeftinen o nekzoreleder he o nekbarvaleder manuša pre luma.

Calo idejos, so hin o svetos bi o mariben, mek o džene nazadžidle ajsi kriza, savi anda pre luma e pandemija koronavirus. Aja stvůra nane te dičhol, ale darađa avri imar cali luma. Pre aja pandemija hin pozitivno oda, hoj e korona infekcija thoďas jekhetanes savore naciji. Hoj o džene jekhetanes dolikeren e karantena, he mek šigitinen jekh avreske. Talam aja „lekcija“ andas le manušenge nevo prindžardipen, prindžarde, hoj jekhetana zoraha pekena tele savoro bibacht pre luma. Has furt avka, hoj o džene peske furtom rakhenas avri, sar te chochavel o zorale paragrafi. Ale e cicho korona infekcija len avka darađa avri, hoj savore peskre emberšikoha dolikeren e karantena he lakre paragrafi, bo daran te na meren.

O xenofobna džene he o rasisti jekhvarestar avka čiten, sar te bi pes prepejle andre phuv. Den smirom le Romen, le migranten, he avre manušen, so avle te dživel andre Čechiko. Pre aver sera, hinke o migranta imar naroden peske nevo than andre Europa, ačhen te dživel khere. Hoj te bi šaj vaš ada avelas o čoripen he e tele peklí ekonomika? Phučav korkoro pestar, mek migrinena o muslima he aver naciji? E ekonomika našađa peskri zor, so pes ačhela le buťenca, he sar pr'oda dopoťinla o socijalno sistemas?

Gondolinav mange, kaj ada sistemos pekela tele le bare he le cikne firmen. Bibachtales pes dživla le dženenge, so hine pre socijalka, o Roma avena meksa čoreder, sar hine, bo andre buti pes imar ňikhaj nadochudena. Del pes te užarel he oda, hoj le Romenca avela moneki bibacht.

O medija ispiden pro manuša všeľijaka konspiračna teoriji he chochavibena. Ada savoro anel maškar o manuša e dar, varesave džene imar aňi napaťan, hoj o covid-19 existinel. Varesave nipi peske keren, so kamen, hin lenge jekh, so avela dureder, nič narešpektinen, he dživen peske peskro dživipen. Aleha šaj keren bibacht na ča korkore peske he peskre fajtake, ale he savore dženge pašal peste. Varesave džene uprecirdle nakhenca phenen, hoj e korona infekcija hin ča marketingovo trikos, hoj o covid-19 hin ča chochaviben. Aver džene hinke phenen, hoj o nekbarvaleder nipi pre luma kamen te zredukinel le manušen, bo imar moneki but džene dživen pre planeta. Korkoro mange phenav, te kamen la korona infekcijaha te murdarel le dženen, ta šoha pes avka naačhela. O džene furtom ulona jekh avrestar, he te mek pes pal e priroda bajinena, te la dena oda, so lake kempel, ta e priroda len džidarla, he likerela, he dela len than pro

dživipen. Anglo chochaviben he anglo čačipen o manuša he o naciji furtom kerenas bare maribena maškar peste. Hin oda avka he paš o covid-19. O manuša pes halasinen, jekh avreske čingerel andre pativ, obecinen peske maribena, he našti pre peste dikhen. Choc dikhen, hoj cali luma hin andre karantena he e stabilno ekonomika perel tele, he avka moneki but džene napaťan, hoj o koronavirus existinel. O naciji našaven peskro kherutno than, he andre aja situacija musaj o manuša pes te likerel sar phrala, abo sar amala. Hin oda zor, savi andre ada chaosis šigitinen le dženge u te avaha pr'oda, so hin o dživipen, he sar džal o dživipen pre planeta, ta rakhaha andr'oda he le Devles. Aja zor he lakre paragrafi peren sar pro čore, ta he pro barvale manuša. Te arakha ha o čačipen andre peskro dživipen, he andre savoro dživipen pre luma, ta avaha pr'oda, hoj paťabnaskri kultura he e inteligencija šaj dureder jekhetanes likerel o manuške kompaniji.

Te chudava te fantazirinel, ta o zabijakos covid-19 šaj stvorinel zabijaka he le manušendar. Šaj avel he avka, hoj e zkolabimen ekonomika, o našade zarobki, kuč chabena, he kuč energiji doispiden le manušen ki oda, hoj chudena te rabinel avri savoro, so pes dela. Aleha ba-

rola upre e kriminalita. Oda avela imar aver epizoda, sako kamela te dživel, o nipi pes korkore murdarena avri a o meriben sogalinla ki o dživipen avrenge. Džanav, hoj mira dumaha zadžav moneki dur, ale musaj te phenav, hoj e pandemi-ja ispidlas le dženen ki e fala a jon mušinena te zmeňinel peskre dživipnaskro standardos. Te kamena te predživel, ta mušinen te dživel moneki čorikanes. Mušinena peske te cinavel o mosarde chabena, he ki oda mek aver so nektuňeder produkti. Šaj avel he avka, hoj bizorko socijalno sistememos marena tele o podpori le manušenge. O nekčoreder Roma ada imar napredživena a lengri kriminalita barola upre. Chudena te čorel, phandena len andre, he lengre fameľiji pes rozperea, o štatos lela lendar le čhavoren he thovla len andro javitovos. O koronavirus mek šaj kerel la lumake moneki baro bibachtaľipen, calo luma šaj pekel tele, šaj mosarel lakro sistemas he lakri existencija. E koronavirovo infekcija šaj rozdžal aver lancune reakciji andre savore sferi, so existinen, he save likerel o manuško dživipen. Džanav, hoj mira dumaha savoro zdramatizindom, ale ada savoro hin realno, he šaj pes oda ačhel. Ča džal pal oda, so mek la lumake paratinla avri o covid-19.

Gejza Horváth

O Roma vakeren
pořad ČR určený pro Romy – www.romove.cz

ANKETNÍ OTÁZKA

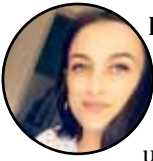
Jaký je váš názor na pandemii Covid-19?

Jano Kandrác, Ostrava, ČR

Covid existuje, má ho dcera mého kamaráda a ona ho zas chytla od svého přítele. Oba jsou v karanténě, ona je těhotná, a díky Bohu, všichni jsou v pohodě. Lidi o koronaviru píší pohádky, nebojí se ho a slovo pandemie jim nic neříká. Možná kdyby šlo o španělskou chřipku nebo o černou smrt a lidi by v ulicích obcházeli mrtvoly popsané číslem, tak potom by uvěřili.

Jan Šamko, Jihlava, ČR

Je to uměle vytvořená nemoc, cílená proti lidem. Na mladé to nemá takový dopad jako na staré lidi, nebo na lidi s oslabenou imunitou. Stvořitelé Covidu 19 chtěli prostě světu ukázat, že oni jsou ti, kdo určují pravidla. Nejde o čipování lidí, ale o ekonomiku, která už neměla žádný růst. Musela padnout a bude se budovat znovu minimálně 4 až 5 let. Tato pandemie je jen o penězích a o moci.

Brigitte Surmajová, Bradford, Anglie

Něco určitě je, ale spíš bych řekla, že je to nějaká chřipka. Možná nějaká silnější, ale určitě se na ni tolik neumírá. Lidi umírají na něco úplně jiného a doktoři prostě napíší: umřel na koronavirus a hotovo. Všechno je to kec. Počet nakažených je výmysl, je to všechno nějaký divný. Nevěřím tomu.

Charlie Horecký, Bradford, Austrálie

To, co se děje okolo koronaviru, je těžká demagogie. Globální podvod, není nový, virus tu je tisíce let. Chřipka je nebezpečnější. Nikdo nezemřel na covid-19, je to všechno lež. V Německu doktorům a patologům vláda nabízí 6000€, když do papírů napíší covid-19.

Katarína Rigová, Pardubice, ČR

Koronavirus je... ale je nebezpečný tak asi jako chřipka, akorát je to nová nemoc a nikdo neví, co to všechno s lidma umí. Respekt z toho mám. Ale že bych umírala strachy, to určitě ne. Vím o tom. Proto je dobré jít do ulic a ne jen přihlížet. Dovolili si tohle, a co bude příště?

Vašek Beňák, Sokolov, ČR

Tak já jako nevěřící jsem si vědom, že něco musí existovat, co řídí tenhle svět, ale co to je? To je záhada. A co se týče koronaviru, tak to je nesmysl, ale pravdou je, že se něco děje mimo naši planetu. Buď nastane doba ledová, nebo na zemi nastane hladomor.

Lenka Dzurková, Teplice, ČR

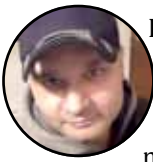
Je to důkaz, jak jsou lidi manipulovatelní. Osm tisíc nakažených, a z toho umře 299 lidí. Doma se léčí s koronavirem pět milionů lidí a nikdo z nich nezemřel. Je to normální chřipka, naše rodina to už máme za sebou. Já i moje děti jsme marodili, byli jsme doma celý leden.

Lada Bartoš, Ennis, Irsko

Virus? Jestli to je korona nebo jakýkoliv virus, je mezi námi už od narození. Lidi mají totiž schopnost přizpůsobit se a neumírat náhle. Ale před sto lety možná tomu tak bylo. Lidstvo dnes dokáže vyslat raketu na Mars a ona tam sama doletí a přistane na sekundu a na milimetr přesně. Lidi jsou dnes už toho schopni a nevěřím, že svět si nedokáže s koronavirem poradit.

Pavel Grundza, Rathen, SRN

Jistě, že covid-19 existuje. Jde jen o to, nakolik je to vážné. Kdo potřebuje, aby to bylo vážné, nebo kdo na tom profituje. Je to ale v celosvětovém měřítku a nad tím je třeba bdít. Ať to má jakékoliv důvody.

Petr Krajinak, Praha, ČR

Každý to sleduje a v první řadě, všichni lidi by to měli posuzovat z globálního hlediska. Celý svět je v karanténě, už byly nemoci jako třeba černý mor nebo španělská chřipka a lidi na to našli léky. Před 100 lety umíraly miliony lidí na různé infekce. Lidé nevěří, že covid-19 existuje, já říkám, my obyčejní lidé nejsme odborníci, abychom mohli hodnotit, zda infekce existuje nebo ne. Já ale vím, že to jednou skončí, medicína si dnes už umí poradit, svět je dnes už vyspělý a věda je na velké úrovni.

Robert Oláh, Gloucester, Velká Británie

Koronavirus rozhodně existuje a my lidé bychom ho neměli podceňovat. Konspirační teorie a různé hoaxy mají úkol lidi dezinformovat a šířit paniku i strach. Lidi nechodí do práce, sedí doma a firmy kvůli covidu finančně kolabují. Pokud přijde druhá vlna, může to být ještě horší. Covid-19 nám naprosto změnil život a omezil nás. Ale naše zdraví je opravdu nejdůležitější, proto říkám, lidi, nepodceňujte koronavirus. On zabíjí lidi. Moje teta i její partner žijí ve Francii a oba prodělali Covid-19. Měli ho v březnu a ještě dnes jsou na tom špatně, pořád se léčí, pořád mají dýchací potíže.

Karolina Banomová, Toronto, Kanada

Trump by se měl nařadit! Nejen, že totálně podělal přístup USA ke koronaviru, ale navíc ještě chtěl, aby „neprokázaný lék“ byl využíván k léčbě nemocných covidem-19. Teď už zpochybňuje i statistiky nakažených a zemřelých, a to vše jen proto, že upřednostňuje ekonomiku USA před zdravím Američanů! Co se týče statistik zemřelých, každý by si měl přecíst, jak se hodnotí úmrtí lidí u viróz. Tak třeba lidi, kteří se léčili s chřipkou a přitom jim selhaly ledviny, tak umřeli proto, že měli chřipku. Stejně tak je to u koronaviru. Kdyby člověk nedostal covid-19, tak by mu ledviny neselhaly a žil by dál.

Petra Gelbart, New York, USA

Korona a děti. Vy, kdo jste nový koronavirus neprodělali, asi myslíte na mrtvé, kolik jich je nebo není. Tady na těch ulicích už chybí dost lidí. Ale co ti žijí? Většina tu svini zatím nedostala, jiní dostali a vyvázli bez následků. Já jsem až po deseti týdnech začala normálně fungovat. Hodně lidí má poškozené plíce. Můj tříletý syn Niklo zřejmě prodělal koronavirus se mnou a zdálo se, že mu skoro nic nebylo. Jenže po měsíci, když jsme ještě byli zavření doma, se mu vrátila teplota. A pak znovu a znovu, a znovu, a znovu, z toho dvakrát s vyrážkou. Teploty má asi 2–3 dny za sebou, 37,5–38. Po každé je vidět, že mu není dobře. V moči nic nebylo. Konečně nás doktor pustil na osobní prohlídku a taky nic nenašel. Příště mu prý udělají krevní testy. Venku se s nikým nestýkáme a dodržujeme přísnou hygienu, takže není dost dobře možné, aby pokaždé chytíl něco nového. A doktor říká, že v našem okolí, kde je teď nejvíce případů koronaviru v USA, jsou i další děti se stejným, „záhadným“ problémem. Mluví se o vážné nemoci, kterou může malé dítě z koronaviru dostat; těch je zatím málo. Tohle je ale něco jiného. Vy, kdo se modlíte, modlete se prosím, ať to nemá trvalé následky.

zpracoval Gejza Horváth

KOMENTÁŘ

Architektura
nenávisti – poplašné
zprávy ve Španělsku

SABIR AGALAROV

Ihned na počátku krize bylo jasné, že poté, co se „gaučovní inkvizitoři“, milovníci nočního klidu, vyznavači čisté rasy a další druhy fašounů nabáží házení virtuálních kamenů do vystrašených Asiaticů, přijdou opět na řadu Romové. Stejně tak byla na místě obava, že vztah mezi hlídáči a hlídači v izolovaných romských osadách se může zvrhnout do policejního násilí. Jak ukazují rumunské, srbské a slovenské případy policejní brutality, už se tak stalo a kdo ví, co se ještě stane. Ve Španělsku, kde žije velká romská populace od pradávna a kultury se zde vzájemně mnohem lépe prolínají, k fyzickému násilí zatím, díkybohu, nedošlo. Na úrovni nejvyšších městských činitelů se ale v průběhu krize komunikace schýlila k nebezpečným provokacím, jež

vedly k šíření nenávisti mezi lidmi v podobě nenávistných anonymních zpráv. Co na tom? Někáká nahrávka, která se šíří, nemůže přece nikomu uškodit, může někdo říct. Není to skutečné násilí, jako v případě policisty z osady Krompachy, který obuškem zbil malé děti, jež neuposlechly jeho rozkazu nehrát si u potoka. Platí ale, že slova utváří naše myšlenky a myšlenky se snadno přetváří v činy. Z příběhů druhé světové války jsme poučení o tom, že každému fyzickému násilí, a nakonec konečnému řešení, předchází dlouhodobá mediální kampaň složená z poplašných, šokujících a strach vzbuzujících zpráv.

„Za to můžou cikáni,“
znělo mimo jiné v poplašných zprávách

Španělským ministerstvem rovnosti zřízená Rada pro odstranění rasové a etnické diskriminace nedávno vyjádřila „obavy“ ohledně případů diskriminace a nenávisti způsobených etnické skupině Romů v souvislosti s jejich údajným podílem na šíření COVID–19. Prostřednictvím Asistenční a poradenské služby pro oběti rasové nebo etnické diskriminace rada zdokumentovala a řešila velké množství nahlášených případů diskriminace spojených s šířením nové nemoci. Předmětem šetření se stalo jedenáct zvukových poplašných zpráv o Romech šířených prostřednictvím komunikační technologie WhatsApp, osmnáct textových zpráv popisujících nebezpečí šíření COVID–19 od Romů směrem k majoritě a 50 nepodepsaných zpráv v médiích o tom, že Romové nedodržují karanténu v nouzovém stavu. Rada společně s Evropskou agenturou pro základní práva odhaduje, že byla nahlášena jen desetina všech skutečně šířených poplašných zpráv v období koronavirové krize v zemi. Většina děsivě vulgárních zpráv nabádajících k izolaci či likvidaci Romů byla šířena v oblastech, kde žijí největší romské komunity – v Kantabrii, Toledu, Cádizu a Jaénu.

Lidi se musí bát. Strach jim dělá dobře

To se mezi určitým typem španělských mocnářů ví ještě z dob španělské inkvizice. „Kantabrijské nahrávky“ se začaly šířit prostřednictvím WhatsApp ihned po prohlášení starosty města Santoña Sergia Abascale do médií, že ze šesti zemřelých v oblasti je pět Romů. „Je pravděpodobné, že nákaza se do našeho města mohla dostat z nějaké romské osady nebo pohřbu, jež se odehrály ještě před vyhlášením stavu nouze,“ řekl tenkrát starosta. „Musíme být ostražití, neboť právě Romové trpí takovými nákazami mnohem víc než zbytek populace,“ dodal. Rada Ministerstva rovnosti toto prohlášení zařadila mezi diskriminační projevy zástupců veřejnosti během koronavirové krize, které přispěly k nebezpečné stigmatizaci Romů. Souvislost mezi prohlášením starosty města a šířením nenávistných zpráv prokazuje nejen načasování, ale i samotný obsah zpráv, který je ve většině případů více či méně odpovědí na varování Sergia Abascale. Zprávy nabádající k likvidaci či izolaci Romů většinou obsahují něco, v čem tradiční pravicovní voliči připravení nenávidět spatřují „selský rozum“, „srozumitelnou logiku“, „jednoduché řešení“ a samozřejmě i viníka toho, co se děje. Všemi případy šíření nenávistných zpráv i předcházejícím prohlášením starosty města se již na podnět místních neziskových organizací zabývá policie a soud.

www.romea.cz
informační portál o světě Romů

Veronika Hlaváčová: Rodiče nás vždy podporovali

foto: archiv Veroniky Hlaváčové

Veronika Hlaváčová je mladá úspěšná romská žena, která si jde za svým cílem vzdělávat se a učit novým věcem. Pochází z Pardubic. Jako romská absolventka VŠ měla možnost získat praxi na Americké ambasádě a na Magistrátu hlavního města Prahy. Pracovala také jako koordinátorka doučování a kurzů pro organizaci Romea, nyní pracuje jako produkční Romea TV. Když je potřeba, komentuje živá vysílání nebo natáčí rozhovory s pozvanými hosty. Veronika by jednou chtěla mít v Romea TV svůj vlastní pořad.

Ahoj Veru, mohla bys nám v úvodu říct, jaké jsi měla dětství?

Vyrůstala jsem v Pardubicích, na sídlišti v činžovním domě s rodiči a sestrou. Oba rodiče pocházejí z jiných měst, ale pro život v Pardubicích se rozhodli kvůli práci. Takže jsme vyrůstali bez širší rodiny, za kterou jsme jezdili na prázdniny nebo při jiných příležitostech. Ale měli jsme kolem sebe mnoho rodinných přátel a známých, se kterými jsme trávili čas a navštěvovali se. Rodiče se nám hodně věnovali, jezdili jsme na dovolené, výlety a různé akce s přáteli. Ráda na to vzpomínám. Měli jsme skvělou partu dětí na sídlišti, celé dny jsme trávili venku a hráli všemožné hry. Měla jsem krásné dětství. V Pardubicích jsem bydlela do svých dvaceti let.

Co jsi vystudovala a jaká jsi byla studentka?

Nejdříve jsem studovala v Hradci Králové sociální práci a poté v Praze romistiku na Univerzitě Karlově. Na střední i vysokou školu jsem denně dojížděla, takže jsem se nejčastěji učila ve vlaku. Byla jsem průměrná studentka, nějak jsem

svým prospěchem nevynikala. Na mých známkách bylo vidět, co mě opravdu baví a co naopak ne, jako třeba matematika. Ale byla jsem aktivní mimo školu, hrála jsem divadlo, byla jsem ve studentském parlamentu a zúčastnila jsem se i několika sportovních soutěží. Myslím, že jsem měla štěstí na dobré lidi, jak na střední, tak na univerzitě jsme měli skvělý kolektiv. Navzájem jsme si pomáhali a trávili společně čas i mimo školu. S některými spolužáky jsem v kontaktu dodnes.

Jak tě rodiče podporovali ve vzdělání?

Rodiče nás vždy podporovali ve všech směrech, vždy na nás dohlíželi, učili se s námi a byli schopni zajistit i dostatek financí, bez kterých to bohužel nejde. Umožnili nám jezdit na školní výlety, školy v přírodě i lyžák. Byli na všech rodičovských schůzkách, které kdy byly, včetně těch na střední škole. Někdy mi přišlo, že to mají jako krásné společně strávené chvíle. Myslím si, že moje rodiče znal každý můj učitel na základní a střední škole. Chodili i na školní akce, vystoupení a důležité příležitosti. Byl to krásný pocit vidět hrdost rodičů při předávání maturitního vysvědčení a při promociích.

Co bylo po škole, našla sis práci, jakou a kde?

Po vysoké škole jsem nastoupila na odborné stáže. Jako romská absolventka VŠ jsem dostala možnost získat praxi na Americké ambasádě a zároveň na Magistrátu hlavního města Prahy. Obě praxe byly velmi zajímavé, získala jsem díky nim nové zkušenosti a dobré kontakty. Než jsem nastoupila na stá-

že, myslela jsem si, že zůstanu ve státní správě. Vždy jsem chtěla pracovat v této oblasti, ale už během praxe jsem zjistila, že to není práce pro mě a potřebuji něco víc akčního a ne tak formálního.

Jak ses dostala k práci reportérky pro zpravodajský server Romea?

Po ukončení odborných stáží jsem hledala práci a organizace Romea právě rozšiřovala tým svého romského stipendijního programu. Nastoupila jsem jako koordinátorka doučování a kurzů, které Romea studentům poskytuje. A jednoho dne se to prostě stalo a já dostala do ruky mikrofon a šla na svůj první živý vstup. Dodnes si živě dokážu vybavit ty pocity vzrušení a obrovské trémy, které se ve mně na té zahajovací party festivalu Khomoro mísily. Momentálně pracuji jako produkční Romea TV, a když je potřeba, okomentuji živé vysílání nebo natočím rozhovor s pozvaným hostem.

Co práce produkční a reportérky Romea TV všechno obnáší?

Na každé vysílání, rozhovor nebo jiné natáčení se musím připravit jako redaktorka, to znamená najít si o konané akci a hostech, které budeme chtít v živých vstupech vyzpovídat, co nejvíce informací a vstřebat je tak, abych je dokázala smysluplně předat divákům a zároveň dokázala pohotově reagovat na odpovědi respondentů. Takže si dělám rešerše, pročítám články, které o tématu vyšly, hledám aktuální údaje o chystané události či akci, čtu rozhovory s předem domluvenými respondenty. Musím říct, že během samotného natáčení vždy pocítím kvalitu své přípravy. Důležitá je ale i souhra ce-

lého týmu, protože musíme komunikovat a spolupracovat s kameramanem, a zároveň soustředěnost vnímat celkovou situaci, co se právě děje kolem či se v dalším okamžiku chystá. Musím také umět reagovat na momenty, když selže technika nebo věci nejdou úplně tak, jak jsme předpokládali nebo je plánovali, zkrátka nenechat se úplně vystresovat. Snažím se taky stále pracovat na svém hlasovém projevu a celkově moderátorských dovednostech, takže když je příležitost, účastním se různých kurzů a školení.

Může reportéra dělat každý nebo je potřeba mít novinářské vzdělání?

Myslím, že pokud člověk chce, může dělat cokoli. Každý reportér vám nejspíš řekne, že žádná teorie vás nepřipraví na realitu. Samozřejmě je potřeba stále se vzdělávat a dostávat na svou práci zpětnou vazbu, ale to hlavní je neusnout na vavřínech a pokaždé se na reportáž či moderaci poctivě připravit.

Díky své práci se setkáváš se spoustou inspirativních lidí. Kdo na tebe obzvlášť zapůsobil?

Takových osobností bylo víc a z různých důvodů. Velmi silné zážitky mám z rozhovorů s pamětníky druhé světové války. Jejich vzpomínky jsou velmi silné, člověk si něco takového, čím si prošli, nedokáže ani představit. Velký dojem na mě udělaly články Evropského parlamentu Soraya Post a Livia Jaroka, obě úspěšné a velmi silné ženy s nezměnitelnou osobností, které dokážou člověka motivovat, aby se také nebál měnit svět. Ale velmi na mě zapůsobili i zatím ne moc známí mladí úspěšní Romové, na které je člověk hrdý a rád se s nimi pochlubí. Ráda vzpomínám na skvělého sportovce Václava Siváka, cílevědomou Miss ČR Nikolu Kokyovou a z nedávné doby na výborné muzikanty, desetiletá dvojčata Alexe a Maxima Šestákovy.

Jak bys charakterizovala svůj pracovní tým?

Jako přátelský, o čemž nejlépe svědčí fakt, že spolu trávíme čas i mimo práci. Jako asi v každém kolektivu se naše názory nebo pohledy na věc někdy liší, ale umíme si dát vzájemně prostor, vyslechnout se a většínou dojdeme k nějakému společnému závěru, aniž bychom se při tom pohádali. Jsme dobrý tým.

Spočítala bys, kolik akcí jsi již moderovala?

Pokud se ptáš na komentování a reportáže z živých vysílání, tak těch již bylo docela hodně. Romea TV přenáší živě kulturní akce, demonstrace, pietní akty, vzdělávací a vědecké konference, diskuze, politické události ad. Je to opravdu pestré a to bych se už asi nedopočítala. Moderování jako takové jsem si vyzkoušela dvakrát, poprvé před diváky to bylo na křtu vánočního CD Tessie Band v prosinci 2019 a nedávno jsem společně

s Davidem Tišerem moderovala koncert „Gala z obýváku do obýváku“ u příležitosti Mezinárodního dne Romů, který živě vysílala organizace ARA ART.

Jakou roli podle tebe hrají romská média ve společnosti?

Na tuto otázku se necítím kompetentní odpovídat, určitě bys našla povolanější odborníky. Já mohu díky své práci pouze říct, že vnímám z ohlasů našich diváků, že je pro ně důležité, aby měli možnost dozvědět se o Romech, kteří jsou úspěšní a uznávaní za to, co dokázali. Stejně tak je ale potřeba, aby se někdo zajímal o ty, kteří potřebují pomoc a jejichž problémy se neřeší. Obojí je podle mě prospěšné pro celou českou společnost.

Na čem teď právě pracuješ?

Momentálně se v Romea TV vracíme do běžného režimu. Kvůli koronaviru se naše práce omezila na online rozhovory a zrušilo se plno akcí, na kterých jsme měli natáčet. Stavíme nový dlouhodobý natáčecí plán a obnovujeme běžný chod. Já se v mezidobí na sobě snažím pracovat a vzdělávat se. Jednou bych na Romea TV ráda měla svůj vlastní pořad, ale myslím si, že to ještě chvíli potrvá.

Co ráda děláš, když zrovna nepracuješ?

Mám rodinu všude možně, a tak pokud nejsem s kamarády anebo se nevěnuji sama sobě, jsem na cestách za příbuznými do Pardubic, Karlových Varů, za sestrou a svojí neteří do Londýna nebo za babičkou na Slovensko... Naštěstí ráda cestuju. Zkrátka, když mám příležitost, sbalím se a vyrazím do světa.

Jak si na tom s romštinou?

Romsky jsem se naučila až na romistice. Musím říct, že to pro mě vůbec nebylo lehké. Rodiče s námi ani mezi sebou romsky nemluví, až na některé fráze a slovíčka nebo když chtěli, abychom jim se sestrou nerozuměly. Ne že by rodiče nechtěli, ale i oni sami spíše rozumí, ale aktivně nemluví. Dnes romsky rozumím, dokážu si přečíst i knížku, ale s mluvením je to horší.

Co pro tebe znamená romipen?

Pro mě osobně je romipen můj život. To, čím se řídím, když se rozhodnuji, jak se zachovám. Jsou to hodnoty, které mi vštíplí moji rodiče a které vyznávám i já. V rodině si vážíme jeden druhého, pomáháme si, máme úctu ke starším lidem a vážíme si svých rodičů. Jsou to zvyky, které dodržujeme na Vánoce, Velikonoce, při křtu, na svatbě, ale i na pohřbu. I přesto, že naši rodiče začínali jako mladý pár daleko od rodiny, podařilo se jim všechny tyhle krásné tradice a pravidla udržet a předat nám.

Máš nějaký vzkaz pro čtenáře?

Sledujte Romea TV! A pokud už sledujete, děkujeme za Vaši přízeň!

Rozhovor vedla Veronika Kačová

Veronika Hlaváčová: E daj the o dad amen líkerenas

E Veronika Hlaváčová hiňi terňi bachtaľi Romňi, savi peske džal pal peskro drom, kamel te sikhľol neve vjeci. Avel khatar Pardubica. Sar romaňi absolventka pre uči škola la ehas možnosť te chudel praxija pre Americko ambasáda the mek pro Magistrát ke Praha. Kerlas buťi sar koordinátorka andro sikhadipen the kurza perdal organizacija Romea, akanak kerel buťi sar produkční andre Romea TV. Te varekana kámpol, komentinel džido vakeriben lebo to-činel o vakeribena le hirešne dženenca. E Veronika bi jekhvar kame-las andre Romea TV peskro vlastno pořados.

Servus Veru, šaj amenge peršes phenes, savo tut ehas čavoripen? Bariľom avri andre Pardubica, pro sidlišťe andro čindžovno kher, la daha, le dadeha the la pheňaha. E daj the o dad avenas khatar aver fora, ale dživipen andre Pardubica peske kidle avri vaš e buťi. Avka bariľam avri bi e bareder familija, pal savi phirahas, sar ehas prazňi-ni abo sar ehas varesavi príležitosť. Ale ehas pašal amende pherdo džene khatar familija, savenca samas, the phirahas ke lende. E daj the o dad pes pal amende but sajine-nas, phirahas pro dovolenki, výlety, the pherdo akcii le kamaratenca. Rado pre kada leperav. Ehas amen lachi partija čavore khatar sidlišťe, cale dživesa samas avri, bavinahas pherdo hri. Ehas man šukar čavo-ripen. Andre Pardubica bešavas dži andro biš berš.

So tut sikhľilal avri, the savi salas študentka?

Peršo man sikhľuvavas andro Hradec Králové socijalno buťi, the pa-lis ke Praha romistika pre Univerzita Karlovo. Pre stredno the uči škola sako džives phiravas mašina-ha, ta man najbuter sikhľuvavas andre mašina. Somas maškarutno študentka, ňisar man mira chasna-

ha naprekidňasalomas. Pre mire znamki ehas te dičhol, so man čačes but bavinel, the so na, sar ehin tre-ba o počti. Ale somas aktivno avre-ther khatar škola, keravas dživadlos, somas andro studentsko parlamen-tos, the somas pro vajkeci sportov-ne prekidkeribena. Gondolinav, hoj man ehas bacht pro lače manuša, sar phiravas pre stredno, ta he pre univerzita amen ehas maškar peste lače džene. Jekhetane peske šege-tinahas the samas peha but časos, he sar nasamas andre škola. Vare-save dženenca khatar škola man dikhav dži adaďives.

Sar tut e daj the o dad andre ško-la líkerenas?

E daj the o dad amen andre savoro líkerenas, furt pre amende dikhe-nas, sikhavenas pes amenca, the džanenas te kerel love, bij'oda oda zijand nadžal. Dine amen možnosťa te phirel pro školne výlety, and-ro veš, the te džal pro lyži. E daj the o dad ehas pre savore schodzi andre škola, save ehas he pre stredno škola. Varekana pes mange perelas, hoj oda líkeren sar šukar jekhetahi chviľa. Gondolinav, hoj pal miro dad the daj džanelas sako miro uči-felis pre zakladno the stredno ško-la. Phirenas he pre školne akcii, vi-stupeni the aver príležitosť. Ehas oda lačo šundo te dikhel pativ le dadeskro the dajakro, sar mange predenas maturitno školakero ľil the pre promocija.

So ehas pal e škola, rakhľal tuke buťi, savi the kaj?

Pal e uči škola geľom pro odborno stáž. Sar romaňi absolventka man ehas možnosť te chudel praxija pre Americko ambasáda the mek pro Magistrát ke Praha. Savore buťa ehas but zaujimava, chudľom andre lende neve zkušenosť the prin-džardom neve dženen. Sar geľom pre stáž, gondolinavas mange, hoj avava andre statno správa. Furt

kamavas te kerel buťi andre kajsi oblasťa, ale sar odoj keravas buťi, ta peľom upre, hoj kaľa buťi nane perdal mande, hoj mange kámpol vareso buter akčno, the na kajso formalno.

Sar tut dochudľal pre buťi sar reporterka andro zpravodajsko server Romea?

Sar dokerďom e odborno stáž, ta rodavas buťi, the andre organiza-cija Romea pes rodenas neve džene andro romano stipendijno pro-gramos. Geľom te kerel buťi sar koordinátorka andro sikhadipen the kurza, save e Romea del le štu-denten. The jekhvar pes oda ačhiľa, hoj chudľom andro vast o mikrofo-nos the chudľom peršo te vakerel. Dži adaďives oda dikhav, kole šun-de, radosťa the bari trema, savi andre mande ehas, sar phundravavas e pártý pro Khamoro. Akanak ke-rav buťi sar produkční andre Ro-me TV, the te varekana kámpol, okomentinav dživo vakeriben, abo natočinav vakeribena le hirešne dženenca.

So savoro mušines te kerel andre tiri buťi andre Romea TV?

Pre savoro vakeriben abo aver bon-daripen man mušinav te pririchti-nel sar redaktorka, oda znameni-nel te rodel peske pal koľa akcii the džene, savenca kamaha te vakerel, so nekbuter informacii, the te tho-vel peske andro šero kavka, hoj pal lende te dav дума maškar džene, the mek mindar lenge te odphenel. Ta mange kerav rešerše, peginav o ľila, save gele avri, rodav ačhi-bena, save avena, ginav vakeribe-na le dženenca, savenca o vakeri-ben kerava. Šaj phenav, hoj sar kerav buťi, čujinav, hoj e buťi kerav lačhes. Baro ehin ale tiž, hoj muši-nas maškar peste te avel jekhetane, te vakerel the te kerel buťi le kame-ramanoha, the mek pes sustredňel pre koda, so ehin, the so avela. Mu-

šinav tiž te džanel, so te kerel, sar nadžala e technika, abo oda nadža-la kavka, sar kamas, abo sar plaňi-nahas, jekhe laveha, te namukhel pes avri te daral. Kamav te kerel buťi he pre kada, hoj man te avel fe-der hangos, sar vakerav, ta te ehin varesavi príležitosť, ta phirav pro pherdo kurzi the sikhľuvav man.

Šaj kerel reporteris makarsavo dženo, abo kámpol pes upre te sikhľol?

Gondolinav, hoj te manuš kamel, šaj kerel savoro. Sako reporteris tumenge phenela, hoj ňisavi teo-rija tumen nasikhavla pre realita. Bizo kámpol pes furt te sikhľol the te chudel zpětno vazba, ale koda nekbareder ehin, hoj te nazasovel, the mindar pes pre buťi patívaľes te pririchtinel.

Andre tiri buťi tut prindžarehas pherdo dženenca. Ko tuke peľas nekbuter pro jilo?

Kajse džene ehas but, the khatar pherdo duvodi. But phare dikhi-bena man ehin khatar vakeriben le dženenca, so predžidile duj-to meriben. Lengre leperibena ehin but phare, manuš so kada na-predžidíľas, peske oda aňi nadžanel te predstavinel. Bari dzeka mange kerde džene khatar Evropsko par-lamentos, e Soraya Post the Livia Jaroka, soduj džene hine but zo-rale the bachtale džuvľa, save dža-nen la manušes te motivinel, hoj pes tiž te nadaral te kerel aver sve-tos. Ale tiž mange pele pro jilo mek na but prindžardune terne bachtale Roma, pre save hino o manuš ba-rikano, the rado pes lenca sikhavel. Rado leperav pro lačo športovcos, o Václav Sívák, bachtaľi Miss andre Čechiko republika, e Nikola Kokyo-vá, the pre lače ternore lavutara, dešberšengere dvojički, o Alex the o Maxim Šestákovi.

So bi phenahas pal peskre džene andre buťi?

Sam kamarata, sam peha he te nakeras buťi. Sar andro sako ko-lektivos šaj amare lava abo dikhi-ben pre vjeci varekana jel aver, ale das peske jekh avreske than, hoj pes te šunas the buter rodas jekhetano agor, angľoda sar bi pes halasina-has. Sam lače džene.

Šaj rachines avri, keci akcii imar moderinehas?

Te phučes pro komentara the repor-táže khatar džido vakeriben, ta len ehas calkom but. E Romea TV del pherdo džide kulturne akcii, de-monstracii, pietne akti, sikhadu-ne the vedecke konferencii, dis-kuziji, politicko ačhiben the aver. Ehin oda calkom but, the oda bi aňi narachinavas avri. O modero-vani mange kerdom avri duvar, per-šo angľo džene oda ehas pro křest pre Karačňakro CD Tessie Band andro decembris 2019, the načir-la jekhetane le Davidoha Tišeroha moderinavas „Gala khatar kher an-dro kher“ pro Maškarthemutno ro-mano džives, savo delas avri e orga-nizacija ARA ART.

Sar bare perdal tute ehin romane medija andre spoľečnosť?

Pre kada nadžanav kompetentno-nes te odphenel, bizo bi rakhľa-las feder džene. Me šaj phenav ča, hoj džanav, hoj o džene pes ka-men te došunel pal o Roma, save hine bachtale the prindžardune, vaš kada, so kerde. Hem mek kámpol, hoj pes vareko te zaujiminel pal kole, savage kámpol te šegetinel, the lengre problemi ňiko narješinel. Savoro ehin pal miro lačo perdal calo čechiko spoľečnosť.

Pre soste akanak keres buťi?

Akanak pes andre Romea arakhas pale kavka sar ehas. Vaš o korona-virus pes amari buťi odcirdľas pro online vakeribena, the čalade pes pherdo akcii, pre save majinahas te džal te točinel. Keras nevo planos andro tajsaskero the obkeras bežno chodos. Me pre mande kerav buťi, the sikhľuvav man. Jekhvar bi ka-mavas andre Romea TV miro vlast-no pořados, ale gondolinav, hoj oda naavela sig.

So rado keres, sar nakeres buťi?

Ehin man familija všadzi, the te na-som le kamaratenca lebo nakerav vareso perdal mande, phirav pal e familija andre Pardubica, andro Karľovy Vary, pal e pheň the la phe-ňakri čhaj andro Londýn, lebo pal e baba pre Slovensko. Ehin bacht, hoj rado pal o droma phirav. Phe-nav oda kavka, te man ehin časos, ta mange paťarav o vjeci, the džav andro svetos.

Sar lačhes džanes romanes?

Romanes man sikhľilom, až sar somas pre romistika. Mušinav te phenel, hoj oda perdal mande na-has loko. E daj the o dad amenca romanes navakerenas, ča varesa-ve lava, lebo sar kamenas, hoj len la pheňaha te naachaluvahas. Na hoj e daj the o dad nakamenas, ale jon buter ačaluven, ale nadžanen but te del romanes дума. Adaďives ro-manes džanav, džanav te peginel knižka, ale te del дума ehin perdal mande phareder.

So perdal tute ehin romipen?

Perdal mande oda ehin miro dži-vipen. Koda, kaske paťav, sar man rozginav, sar man líkerav. Hin oda čačipena, save man dine miri daj the miro dad, the savage paťav he me. Andre familija líkeras jekh avres, šegetinas amenge, ehin amen pativ ko phureder džene, the líkeras le dades the la da. Ehin oda tradiciji, save líkeras pre Karačňoň, Patraďi, perdal boňa, bijav, ale he parušagos. Choc amari daj the dad peha chudle te dživel, sar ehas ter-ne, dur khatar lengri familija, poda-rindas pes lenge savore kale šukar tradiciji the čačipena te líkerel the te predel amenge.

Ehin tut vareso, so bi kamehas te phenel le dženege, so ginen Ro-mano hangos?

Dikhen pre Romea TV! Te imar dikhen, palíkeras vaš tumende!

Phučelas e Veronika Kačová

Sbohem, maminko... O manuša pal o koronavir

„Pomóóoc, pomóóoc...“ křičí malá šestiletá holčička a utíká z domu. Vypadá jako strašidylko, vlásky rozčuchané, její očka pláčou a neví, ke komu má zajít, ke kterým sousedům. Její sousedka vyběhne z domu a snaží se dívku zastavit.

„Stůj, Alenko, počkej na mě, co se ti stalo?“ Dívka zastavila, utíká k ní. „Moje maminka, moje maminka je na zemi a nemluví...“ Sousedka ví, že je těžce nemocná, hned pochopila, o co jde, co je s její mámou. Vzala Alenu za ruku.

„Neboj se, zlato, půjdu s tebou. Neboj se, to bude dobré...“ „Nebude, moje maminka nemluví, a má mě ráda, na mě se nezlobí...“ „To víš, že tě má ráda, všechno bude v pořádku, táta je v práci?“ „Ano, a sestra z bratrem jsou ve škole, jenom já jsem s mámou...“ „Jsi moc hodná holčička, máš číslo na tátu?“

„Ano, mám ho v mobilu.“ „Tak jo, zavoláme mu do práce, ano?“ „Ano,“ řekla smutně a přestala plakat. Vešly do domu a pomalu zvedají mámu z podlahy. Podařilo se jim mámu dát na postel. Sousedka ví, že je mrtvá, je jí nesmírně těžko u srdce. Jak jen budou bez ní žít, pomyslela si.

„Proč nemluví?“ ptá se děvče se strachem v očích. „Zlatíčko, tvoje maminka už nebude mluvit, nemůže...“ „Ona umřela?“

Sousedka jen kývla hlavou. „Nééé, nééé, já nechci, já chci svoji maminku, nechci bez ní být, zavolejte prosím doktora, rychle zavolejte, moji maminku nedáám...“

„Zlato, neplakej, tvoje maminka už musí jít do nebička, tam nebude mít žádné bolesti...“

„Já nechci, já jí dám léky, všechno, co bude chtít...“ „Zlato, je mi to moc líto, zavoláme tatínkovi, ano?“ „Zavoláme, ale neříkejte, že maminka umřela, tatínek by plakal moc.“ „Ano, neboj, já mu řeknu, jen ať přijde domů.“

Sousedka je celá bez sebe. Volá do práce sousedovi. Tiše mu oznámila tu smutnou zprávu. Její hlavou proběhla spousta myšlenek. Jak to všechno zvládnou? A ten pohřeb? Kde na to vezmou? Velmi dobře zná tuto rodinu, ví, jak na tom jsou finančně, bude to hrozné, ale pomůže jim, aspoň malou částkou. Malá Alenka klečí u postele a objímá svoji mámu, je to hrozný pohled, sousedka neudržela slzy...

Irena Eliášová

O dīvesa džan, the amen polokes chudas pale te phirel andre buti, hinke sam jekhetane dživipnaskere the buřakere dīvesa. Mušinase te kerel savoro, so peske phenđam. Te pořinel o kher, le lovenca te džal avri, te džal ko doktoris, te pratinel pal o kher, te cinavel, te tavel, te rakhel zaujmi le řhavorenca, te mangel pes ko kadeřnikos the aver. O motora pes sthoven všadzi, kaj dikhas, terđon neve parkoviště. Vika, sireni, hoj pes vareso ačhiřas. Dīves andro dar hin mařkar amende, the nadžanas, sar kolestar te džal avri. Perdal varekaste ehin vika radořta, oleha pes řujinel, hoj varekaj patrinel, te bi avelas o cicho, hin bi e zor the daral. Andro ruřno svetos, andro savo dživas, pes buter andre peste řikeren amare vinřipena. O sklepa amen viřinen perdal o výprodeje. The e pacha khatar chabena, save den andro vast, amen cirdel, the amen cinas the džanas te užarel, he te kodoj terđuven pherdo džene, the pobisteras te řikerel duj metra odijader mařkar peste. Kamas te diřchol varesar normalnes, the te lel oda kavka, hoj imar ehin lačhes. Ale andre peste řujinas, hoj nasam upre lačhes, vař oda hoj řačes nadžanas, so pes kadař ačhol. O potravini mol buter the amenge oda mindar aři nadogeřas. O odcirdiřpena, save amen majinen te garuvel angle bibachtalo nasvalipen, imar varesave nalikeren. Ehin len lengro řero, the řiko lenge kada nařti lel, vař oda hoj sam sako zodpovedno vař peste. Muřinas te rakhel nevo drom, sar bi pale majinahas te phirel andre buti the andre řkola. Gondolinav, hoj kajse bare problemi oda nane, ehin oda řa perdal amende, sar pes te sikhřol le manuřenca buter te vakerel. Te pes sikhřuvaha te řunel, o problemi preačřuvena. The he, hoj buter keraha buti khere, abo hordinaha o rouřki, sar avaha ko doktora abo džaha andre sklepa, the dezinfikinaha peske o vasta, the nacinavaha but vřeci, nane the namuřinel oda te avel kavka nalačhes.

So řaj phenav pal o bařaviben, perdal o lavutara ehin oda phari-pen. Lengre džene pre lende řaj dikhen khatar internetos, ale perdal kapeli, spevaka the khexibnaskere džene ehin o džene, so pre lende dikhen, koter korkore lendar. Jon hine kole, so pro řestivala keren kola dzeka, savi pes nadžal aři te phenel, dikhiben, radořta the kaminben, savi nadžal te thovel, te pre lende dikhena the řunena len khatar webos.

Časos, kana peske majinahas te rakhel nevi buti, savi amen barvalarela, andre savi naavaha buter ori sar la řamilřijaha. Časos te preačřuvel te řeřinel, so amenca ave-la, the koda, hoj řiř nakeras, namuřinel te znameřinel, hoj vareso keranalačhes. Časos te preačřuvel te cikřarel avre dženen the te rakhel peske mařkar peste tromadřpen te vakerel. Vakeriben amen sasřarel, vakeriben avre dženenca, pre save nasam sikhade, ehin varekana podpora perdal soduj řeri. Ehin oda řa perdal amende, kaj dikhaha, ři pre řirlatuřipen abo pre nevi vřna řařaskero koter. Časos, kana peske majinahas te phenel, so ehin andre amaro dživipen lačo. Te preačřuvel te řeřinel komentara, save phuva ehin upre ředer, the save cerpinde bare dukha, khatar řolitika ři khatar řulajipen the manuřa. Savoro nevo andro svetos le manuřen varekaj thořas, he te amenge vareso řiřa, vareso hinke diřas. O řirlatuřipen imar nařti kerař aver. Majinahas bi pes korkore peřar te phuřel, so amen e karantena sikhadařas, the so amen odsikhadařas.

O Roma džanen te lel neve vřeci, ehin lenge oda andre lengri povaha. Mindar pes pal peste džanenenas te řikerel.

The sar upre dikhen o řhavore? Phuřřom mira pheřatar, ehin lake deřutrin berř, sar pes lake visarkerđa o svetos vař o problemi, save avle. Odphendař kavka:

„Me dikhav o koronavirusi asi kavka, hoj perdal mande, he perdal

aver manuřa, pes o svetos za-terđiřas. Andre řkola preačřiřom te phirel pro začatkos marcos, the kanastar mange perel, hoj kole řhona denařen but polokes, aři te bi řiřavo nasvalipen naavelas. Andre řkola bi oda mange kavka naperlas, andre řkola bi mange o řasos denařenlas sigeder. Džanav o řasos, ta džanav, hoj te amen ehin neve zkuřenosti, kaleha o řasos džal sigeder. Zdel pes mange, hoj sako dīves ehin koda jekh, sar te bi pes kada dīves imar jekhvar ačhiřas. Naphenav, hoj man kale dīvesa nabavinenas, vař sako dīves majinas te palřikerel le Devleske.

Pale řkola mange gondolinav, hoj o řhavore pal koda řhon but pobisterde. Keci neve džanibena the řačřipena, dikhiben le kamaratenca, řkolne akciři, výřety the aver. Online sikhadřpen nane perdal mande řačalo, perdal řhavore, so hine khatar řore řamilřiji, savi som treba me. Čhavore, so len khere nane řiřave řodaver telefoni aři internetos. The avka pes řolendar online sikhadřpen řiř nasikhavena. Feder bi avelas, te bi džahas andro řeptembris andre řkola the sikhřuvahas bi pes savore pale kodoj, kaj pobisterđam, vařoda o řhavore bi phirenas andre řkola na eři berř, ale deř.

But džene pal o koronavirusi phenen vareso aver. Vareko řikerel zoraři karantena, hino andre phandlo khere the peskre řhaven řikhaj namukhel, vareko avri phirel bi e rouřka the ehin řeske oda jekh, vareko peske gondolinel, hoj oda ehin le Devleřar, he te džanen, hoj koda, so o Del kerel (ehin jekh ři řačo abo nalačo), kerel vař oda, hoj amen dikhel rado, kada džanav lačhes.

Varekana man ehas kajso gondoliřagos, hoj peske oda o řolitika andre vřlada avri řochade, hoj vareso garuvenas. Feder ale ehin, hoj man ehin buter řasos pre řamilřija, pre řitara, kresliřagos, řniřki. Ta pařav, hoj oda jekhvar ave-la kavka, sar ehas.“

Veronika Kačová

Jaké to bude, až opadne pandemie

Jaké to bude? Ne moc dobré, myslím si, že nejhůře to bude mezi námi Romy, a to ne s malými problémy, i když všude budou problémy, bez debat, ale mezi námi to bude nejhorší. Nejdříve bych něco řekla, jaké to bude po finanční stránce. Bylo to těžké i před pandemií, ale po ní přijde teprve zle! Práce všude nebude, a předně zaměstnají bílé než Romy. A ti, co jsou na sociálce, to nebude takové, jak bylo, budou ohromné kontroly, kde se přijde na to, že berou romské rodiny až moc! Nastane velký hlad a krádeže budou ve velkém, ale budou krást jen málo, aby se najedli. Nejhůře na tom bude „dělnická třída“, tam nebude tolik práce a bude se pořádně hubnout, automobilový průmysl padá. Možná my důchodci (snad se nic nestane) na tom budeme stejně, ale nebudeme si moct skoro nic dovolit, protože se všechno parádně zdraží. Takže nic moc, kdo se bude mít dobře a pořádku, to jsou politici, ti mají platy hodně vysoké (pro nic za nic), těm nebude vadit, že se zdraží, oni mají všechno levnější než my obyčejní lidi. Ráda bych ještě mnohé věci napsala, ale nejsem vzdělaná a nemám tak dobrou výmluvnost, jak mají ti naši politici, jak dokáží těmi krásnými cizojazyčnými slovy oblbovat národ, to fakt já nedokážu. Mohu tedy říci, že bohužel, my Romové na tom budeme moc špatně...

Irena Eliášová

foto: Jana Šustová, Český rozhlas

Lidé po koronaviru

Dny utíkají a my opět pomalu začínáme chodit do práce, opět jsme součástí životního a pracovního cyklu. Musíme stihnout vše, co jsme si naplánovali. Zaplatit výdaje v domácnosti, a hlavně vyjít s penězi, navštívit doktora, uklidit kolem domu, nakoupit, uvařit, vytvořit zájmy pro děti, objednat se u kadeřníka a tak dále. Auta se hromadí všude možně, kde jen vidíme, stojí nové parkoviště. Hluk, sirény, že se něco někde stalo. Žijeme v panice, jsme jí obklopeni a nedokážeme z toho vyjít ven. Pro někoho je ruch vzrušení, díky tomu cítí, že někam patří, protože jakmile přijde ticho, je oslabený a má strach. V rušném světě, který právě žijeme, se snáz potlačují naše přání. Obchodní centra nás lákají na výprodeje. A vůně jídel, která se zde nabízejí, nás pohltí, my nakupujeme a dokážeme vystát frontu a zapomeneme dbát na dvoumetrový odstup mezi sebou. Snažíme se působit tak nějak normálně a brát to tak, že už je po všem. Ale v nitru víme, že nejsme v pořádku, protože sami doopravdy nevíme, co se to tu děje. Potraviný zdražily a nám to možná ze začátku ani nepřijde. Omezení, která nás mají chránit před nebezpečnou nákazou, už někteří nedodržují. Mají svoji teorii a nikdo jim to nemůže mít za zlé, protože každý jsme zodpovědný sám za sebe. Musíme najít nový způsob, jak bychom měli dále pokračovat, chodit do práce a studovat. Myslím, že až tak velký problém to není, je to jen na tom, jak se naučit s lidmi více komunikovat. Když se naučíme naslouchat, problémy ustanou. A to, že třeba budeme pracovat více z domova, nebo nosit roušky při návštěvě doktora nebo při vstupu do obchodního centra a dezinfikovat si ruce, nebo omezíme nakupo-

vání konzumního zboží, není a nemusí být tak tragické. Co se týče hudby, pro muzikanty je to smutné. Jejich fanoušci je sice můžou sledovat přes webové portály, ale pro kapely, zpěváky a tanečnice jsou diváci součástí jich samotných. Oni jsou ti, kteří tvoří na festivalech nepopsatelnou atmosféru, zážitek, radost a lásku, kterou nelze nahradit sledováním a poslechem přes web. Je čas, kdy bychom si měli najít nové zaměstnání, které nás bude obohacovat, ve kterém nebudeme trávit víc času než s rodinou. Je čas přestat řešit, co s námi bude, a to, že nic neděláme, nemusí znamenat, že něco děláme špatně. Je čas přestat opovrhovat druhými lidmi a najít mezi sebou odvahu komunikovat. Komunikace léčí, rozhovor s jinými lidmi, na které nejsme zvyklí, je někdy podporou pro obě strany. Záleží jen na nás, kam se zaměříme, jestli na minulost nebo na novou vlnu budoucnosti. Je čas, kdy bychom si měli přenastavit priority, co je pro nás důležité. Přestat řešit komentáře, které země jsou na tom líp a které utrpěly velké ztráty, od politiky až po hospodářství a obyvatelstvo. Každá nová změna ve světě lidí někam posunula, i když nám něco vzala, něco zase dala. Minulost už nezměníme. Měli bychom se sami sebe zeptat, co nás karanténa naučila a co nás odnaučila. Romové dokážou přijmout změny, mají to v povaze. Vždy se dokázali o sebe postarat. A jak se na to dívají děti? Zeptala jsem se své 13leté sestry, jak se i pro ni změnil svět kvůli problémům, které nastaly. Odpověděla takto: „Já vnímám koronavirus asi tak, že se pro mě, možná i pro ostatní lidi,

svět zastavil. Do školy jsem přestala chodit na začátku března a od té doby mi připadá, že ty měsíce ubíhají strašně pomalu, a to i kdyby žádná nemoc nebyla. Ve škole by mi to tak určitě nepřipadalo, ve škole by mi čas ubíhal mnohem rychleji. V čase se vyznám, takže vím, že když máme nové zkušenosti, tím čas plyne rychleji. Zdá se mi, že každý den probíhá jedno a to samé, jako kdyby se tenhle den už jednou stal. Nemyslím tím, že mě tyhle dny nebaví, za každý den máme děkovat Bohu. Ohledně školy si myslím, že děti toho za ten skoro půlrok hodně zameškaly. Tolik nových vědomostí a zkušeností, zážitky s kamarády, školní akce, výlety a tak dál. Online výuky jsou podle mě nefér vůči dětem ze sociálně slabších rodin, jako jsem například já. Tyto děti doma nemají žádné chytré mobily ani internet. A stejně se děti z těch online hodin nic nenaučí. Lepší by bylo, kdybychom šli v září do školy všichni zpátky do toho ročníku, který jsme zameškali, tudíž by děti chodily do školy ne devět let, ale deset. Většina lidí má na koronavirus různé názory. Někdo dodržuje přísnou karanténu, je zavřený doma a své děti nikam nepouští, někdo si chodí ven bez roušky a je mu to lhostejné, někdo si myslí, že to je osud, neboli zkouška od Pána Boha, i když lidé mají vědět, že to, co Bůh dělá (je jedno, jestli dobré nebo špatné), dělá proto, že nás miluje, to vím jistě. :) Někdy jsem měla takovou myšlenku, že si to vláda jen tak vymyslela, z nějakého tajného důvodu. Výhodou aspoň je, že mám víc času na rodinu, kytaru, kreslení, knihy. Tak doufám, že to jednou skončí a bude zase všechno při starém.“

Veronika Kačová

Policejní brutalita má být trestána mnohem přísněji

Dokončení ze str. 1

dat s válkami vydobytou svobodou lépe než mnozí z tzv. majority. Nejsou ekonomicky bohatší, ale jsou šťastnější, a s tím málem, co mají, umí naložit lépe. I v bídných hygienických podmínkách, jež jim společnost nabízí, umí udržovat osobní hygienu a vzdorovat nemocem. Když člověk neuvidí, neuvěří, ale je to tak. Jako obyvatelé sociálně vyloučených lokalit jsou při vypuknutí epidemie první, koho se majorita štítí. Pozornost bezpečnostních složek je na základě podnětu veřejnosti a za pokřiku populistických politiků nasměrována na „koronastrašáka“ – na Romy. Například bosenská komisařka Rady Evropy pro lidská práva Dunja Mijatović nedávno zdůraznila souvislost mezi rozdmýchávaným strachem z koronaviru v médiích a nadbytečnou policejní kontrolou Romů v osadách a také s ohledem na situaci v Bulharsku odsoudila selektiv-

ní aplikaci karanténních opatření na etnickém základě. Populistické zneužití zranitelnosti obyvatel romských osad se stává módní záležitostí. Dokazují to i rozhovory ve veřejném prostoru, kde obyčejní lidé jsou schopni se navzájem podpořit v názorech, že pracovní tábory jsou vhodným řešením romské otázky. Mnozí rádi slyší, že Romové něco „podělali“, že šíří nákazu, že zneužívají systém a že nepatří do normální veřejné agendy.

Krompachy a rumunské incidenty jsou varováním

Incident v Krompachách ukazuje, jak se celý systém, i v případě selhání jednotlivce z řad bezpečnostních sborů, snaží nejprve celou věc ututlat. Rodiče zbitých dětí nedostali lékařskou zprávu, tiskové oddělení policie neodpovídá na dotazy, policisté kryjí delikventního kolegu – jak příznačné pro země s nedonošeným

vědomím vlastní identity vzdalující se od demokracie směrem k autoritářskému uspořádání ruského typu, kde lidská práva jsou upozaděna právům bezpečnostních sborů. S čím policista zasahující obuškem proti dětem nepočítal (nebo spíš, co nedomyslel) bylo, že kromě neziskových organizací a novinářů se do vyšetřování zapojí i prezidentka Slovenské republiky Zuzana Čaputová. Jenom díky této konstelaci a také díky práci neziskových organizací, Rady Evropy a novinářů existuje naděje, že s delikventním policistou policie ukončí služební poměr. Jeho jednání je ale důkazem, že bít obuškem děti, vyhrožovat jim zastřelením anebo brutálně napadat muže a s převahou 4:1 je bít, jak se tomu stalo v Rumunsku, je mezi pracovníky bezpečnostních sborů považováno za normální jednání. Normální ale bude jedině to, že všichni takoví psychopati jednou provždy odevdají svoje odznaky.

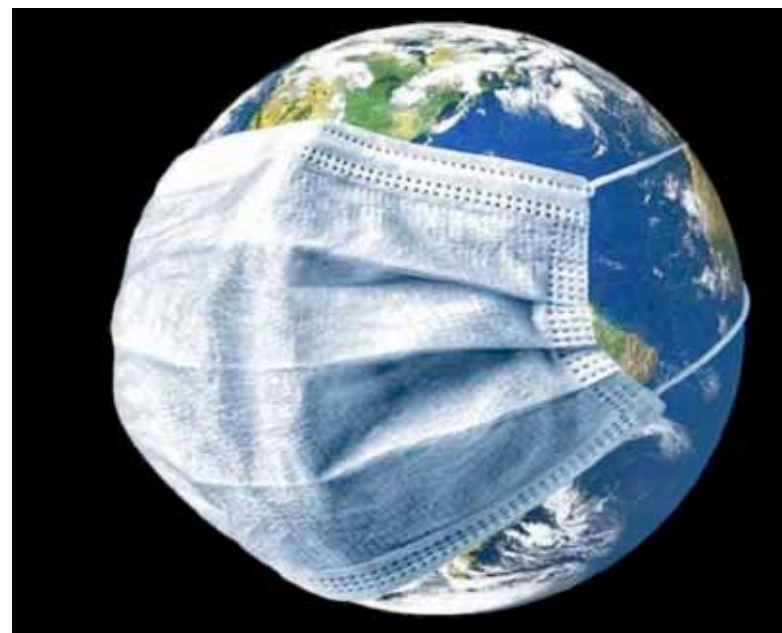
Sabir Agalarov

Ačh devleha, dajori...

„Ratáááá, ratáááá,“ vičinel cikňi šovberšengri čhajori, dičhol avri sar straškos, lakere bala sa rozčhide, o jakhora roven, denašel, nadžanel, ke kaste te džal. E gadži, so paš lende bešel, la šunđa, džal avri andal o kher, vičinel pre late. „Alenka, užar, s’odava pes kerel?“ E čhajori džal ke late. „Miri dajori, pašfol pre phuv, navakerel...“ E pašutňi džanel, so hin lakra dake, nasvali hin igen, maj achalila, so pes kerel. Chudel vastestar la Alenka. „Ma dara, somnakaj, avela sa mištes, džav tuha.“ „Na ela mištes, miri daj imar navakerel, kamel man, pre ma narušel...“ „Hi, dikheha, avela savoro lačhes, o dad andre bufi?“ „Hi, e pheň le phraleha hine andre škola, o dad andre bufi, me som kori la daha.“ „Sal lači čhajori, džanes čislos andre bufi ko dad?“ „Hi, hino andro mobilis.“ „Vičinaha leske andre bufi, hi?“ „Hi,“ phenel somorutan, the preachiľa te rovel. Avile andro kher, e daj pre dlažka pašfol. Polokones la chudle, the den pro hašos te pašfol. I pašutňi džanel, hoj imar muľa, lakero jilo zadukhľa. Joj, sar čak dživena bije late? „Soske navakerel e dajori?“ „Somnakaj, tiri dajori imar navakerela, našfik...“ „Oj muľa?“ phučel e čhajori daraha. E pašutňi čak le šereha kivinel. „Nááá, nááá, me nakamav bije daj, sigeder vičin le dočtoris, sigeder, me mira dajora nadava ňikhaj...“ „Somnakaj, ma rov, tiri dajori mušinel te džal andro ňebos, odoj la nala o dukha...“ „Me nakamav, me lake dava savora praški, so kamela...“ „Somnakaj miro, vičinaha tire dadeske, hi?“ „Vičinaha, no ma phen leske, hoj e daj muľa, jov bi igen rovelas.“ „Hi, ma dara, čak leske phenava, kaj te avel khere.“ E pašutňi hiňi sar diliňi, vičinel andre bufi, cichones leske phenel, hoj imar leskeri romňi muľa. Hin lake namištes, pharo pro jilo, duminel, sar akaňik jon dživena bije daj. The so avela? Sar la parunena? Oj džanel, hoj len nane ajci love, no, vareso lenge pomožinela sikra. E Alenka hin paš e daj ko hašos, rovel, oblapinda la, nane odava mištes te dikhel, e pašutňi rovel...

Irena Eliášová

Sar odava avela, sar džala e pandemija het

Sar oda avela? Na igen mištes, duminav, hoj nekgoeder avela maškar amende Romende, the ajse cikne starosta, phenav, hoj maškar sakoneste avela namištes, no maškar o Roma bares namištes. Anglal phenava, pre love sar avela. Sas namištes the anglal pandemija, no akanak avela igen erdavones! Bufi naela, the feder len ale parnen sar le Romen te kerel. The save hine pre socialka, avena bare kontroli, avena pr’oda, hoj but love kiden. Avela bari bokh, the čorena, no na but, čak ajci, so avela pro chabena. Namištes pr’odava avela e „butakero trieda“, odoj naela ajci bufi, o motor imar avka nadžan, avela baro čišlipen. Talam amen, so kidas o ducho-dos (talam naela ňišť), avaha pr’oda jekhona, ale savoro avela igen baro kučiben! Našfik amenge sa doprajinas, ko peske doprajinela furt, oda hine o uprune raja, lenge avela jekh, hoj sa hin kuč, jon kiden bare love (hjabá), o politiki, len avela furt mištes. No mek vareso bi pisinavas, ale nane man ajse školi sar amare politiken, so džanen mištes te vakerel the diľiňarel le manušen, me odava nadžanav. No phenav, hoj amen o Roma pr’oda avaha nekgoeder...

Irena Eliášová

Vítězný návrh krajinářsko-architektonické soutěže pro tvorbu Památníku Lety byl vybrán 20. května

Ve dnech 19. a 20. května podruhé zasedala porota, aby vybrala vítězný návrh podoby budoucího Památníku Lety.

„Do druhého kola postoupilo sedm z celkových 41 návrhů, které přišly z celého světa,“ uvedla ředitelka Muzea romské kultury, Jana Horváthová. „Porota zasedala dva dny v prostorách Národní galerie v Praze bez účasti veřejnosti. 19. května prostudovali návrhy odborníci poroty a 20. května zasedla celá porota.“

Výsledky budou vyhlášeny v červnu. Následovat bude jednání

s autory vítězného návrhu o uzavření smlouvy na všechny navazující stupně projektové dokumentace.

Do mezinárodní krajinářsko-architektonické soutěže „Lety u Písku. Památník holokaustu Romů a Sintů v Čechách“ se přihlásilo 41

návrhů. Organizátoři zaznamenali velký zájem českých i zahraničních tvůrců, mj. z Velké Británie, Španělska, Srbska nebo Japonska.

V letech vznikne nový památník obětem holokaustu Romů a Sintů v Čechách, na místě, kde během II.

světové války stál tzv. cikánský tábor. Součástí řešeného území je i prostor bývalého velkokapacitního vepřína, který byl na místě vystaven v 70. letech minulého století. Ten byl státem odkoupen a od roku 2018 je ve správě Muzea romské kul-

tury, které se stará o celý areál budoucího památníku, tedy včetně současné Kulturní památky Lety.

Nový památník a expozice by měly uctít památku obětí holokaustu Romů a Sintů, připomínat, informovat, vzdělávat a podnítit diskusi o minulosti, ale zároveň o současné společenské situaci, a zabývat se i tématy diskriminace menšin a lidských práv. Podrobné informace o soutěži a soutěžní podklady jsou přístupné na webových stránkách soutěže: www.novypamatniklety.cz.

Alica Sigmund Heráková
Muzeum romské kultury

Předplatné Romano hangos

příjmení, jméno:

název organizace:

adresa, PSČ:

e-mail: telefon:

počet objednaných výtisků:

způsob platby: ☐ hotově ☐ složenkou

☐ bankovním převodem bez faktury; variabilní symbol:

☐ bankovním převodem na fakturu

vyplněný formulář zašlete na adresu: Romano hangos, Bratislavská 65a, Brno 602 00. Fio banka, číslo účtu: 2300661977/2010

cena předplatného pro rok 2020 je 370 Kč

SRNM

Adresa redakce Romano hangos a Společnosti Romů na Moravě

**Bratislavská 65a,
Brno 602 00
tel.: 545 246 673
www.srnm.cz**

**číslo účtu:
230 0066 1977/2010**

Ceník inzerce

celá strana 5 000 Kč (rozměr 26×40)

1/2 strany 3 500 Kč (rozměr 26×20 nebo 40×13)

1/4 strany 1 500 Kč (rozměr 13×20)

menší formát – 7 Kč/cm²

Sleva při opakované inzerci na druhé a další vydání 25%

žádosti o inzerci na: holomkova@srnm.cz

**Vydávání Romano hangos
podporuje Ministerstvo kultury
České republiky**